

Tweede zondag door het jaar A - Ben Frie SJ

Zie, dit is het Lam Gods. De Zoon van God. Het zijn termen die ons vertrouwd zijn, we horen ze vaak in onze vieringen, maar het is goed als de lezingen van deze zondag ons noodzaken om na te denken over wat wij eigenlijk met die termen bedoelen. In het Rijksmuseum kunnen we het Lam Gods bewonderen, door Velasquez gedetailleerd geschilderd, schitterend als kunstwerk, en het geeft een mogelijke verschijningsvorm weer van het Lam van God. In het Gentse altaarstuk onder die titel is een fascinerend schouwspel gecomponeerd waar het Lam van God een centrale rol speelt. Ook hier in het ciborium, het baldakijn boven het oude hoofdaltaar, is het Lam van God een vanzelfsprekende aanwezigheid midden tussen de engelen van het hemels hof. In de kunstwereld is het een bekend verschijnsel – meer bekend dan de titel ‘Zoon van God’. Die is heel wat moeilijker weer te geven. En de interpretatie van die titel is zo mogelijk nog moeilijker.

Als Jesaja schrijft over de messias, de gestalte van de ideale verschijning te midden van de mensen, dan schrijft hij over iemand die verachting kende, lijden en ziekte, ja, iemand die ons lijden op zich nam. “Om onze zonden werd hij doorboord” – de wandaden van ons allen liet de Heer op hem neerkomen. Hij was als een schaap dat naar de slacht wordt geleid, hij deed zijn mond niet open. “Om de zonden van mijn volk werd hij geslagen; hij offerde zijn leven voor hun schuld.”

Het is een vergaand besef van de gelovige: Hij heeft mij bemind en zich voor mij overgeleverd. Wie dat na kan zeggen, moet wel een bijzondere band hebben met Jezus om te kunnen geloven dat de komst van Jezus in ons mensenbestaan ons diepe waarden heeft bijgebracht die onze redding waren. Redding uit de onvolmaaktheid, redding uit liefdeloosheid, redding uit een zinloos en deprimerend bestaan.

Sleutelbegrippen om dit te kunnen verstaan zijn bijvoorbeeld ‘dienaar’, een ‘licht voor de heidenen’, ‘heil tot de grenzen der aarde’. Om de maat van de liefde te tonen die mensen voor elkaar kunnen hebben, gaat Jezus tot het uiterste. Voor mensen die Hem leren kennen is het aangrijpend om te zien hoe Hij afziet van eer en macht en toont dat liefde die begrippen hol maakt en zinloos. “Mijn dienaar zijt gij, door wie ik mijn glorie ga vinden.” God respecteert deze mens, die door zijn innerlijke nederigheid een lichtend voorbeeld wordt voor heel de wereld in alle tijden.

Wat een grote woorden allemaal. Ze laten ons achter met de vraag wat wij er dan mee kunnen doen, hoe ze in ons leven van toepassing zijn. Het klinkt allemaal zo wereldvreemd, zo ver weg. Een lam van God, wat is dat toch? En hoezo is dat dan onze redding? Wat baat het mij om erin te geloven, om de woorden van Johannes waarheid te laten zijn voor mij.

De betekenis van de woorden van Jesaja en van Johannes kunnen je alleen wat duidelijker worden als je het geheim van Jezus zelf in je toelaat. Het geheim van Jezus, zeg ik, want de verschijning van iemand die geen tijd kende, geen ruimte, geen dimensie – in het leven van beperkte mensen – blijft geheimzinnig. Het dwingt ons om onze vanzelfsprekendheid te verlaten en te durven leven met de werkelijkheid dat ons leven meer dimensies heeft dan alleen het stoffelijke en zichtbare. Dat vreemde begrippen ons mee bepalen, zonder dat wij het kunnen doorgronden.

Als Jezus ons het levensbelang toont van dienstbaarheid, innerlijke eenvoud en onbaatzuchtigheid, voelen wij aan dat er een diepe werkelijkheid van ons bestaand mee wordt aangeduid. We voelen de intuïtie dat wij ons geluk niet vinden in heersen, maar in dienen. Mensen die dat verstaan worden ons dierbaar. Jezus is er een van. In zijn verschijning in ons leven voelen wij hoe diepe waarheden over ons leven zichtbaar worden, zo diep dat we – zij het voorzichtig, maar toch – van God spreken.

God wordt zichtbaar als de verborgen bron van al onze vermogens, ons bewustzijn, onze vrijheid. Een sterke energie in ons hart, onze ziel. Als we Hem ontwaren in onze reflecties, onze overwegingen over onszelf en de mens in de wereld, voelen we dat ons leven open gaat, dat er ruimte komt die oorzaak is van grote vreugde. Het volgen van Jezus op zijn weg leidt daar ook toe, als we het goed doen en ons niet laten misleiden door zoveel dat ons verwart en onzeker maakt.

“Achter mij komt een man die vóór mij is, want Hij was eerder dan ik.” Johannes speelt in zijn evangelie met tijd en eeuwigheid, omdat de begrippen die hij uitlegt precies laten zien wat hij bedoelt met ‘lam van God’ en ‘zoon van God’. Jezus’ uiterste dienstbaarheid toont de waarachtige aanwezigheid van God. Hij gaat daarin zo ver, dat hij de mens boven zichzelf uit tilt en verheft tot een goddelijk leven, dat geen zonde meer kent, geen leugen, geen valsheid. Alleen maar liefde. Lam van God, Zoon van God, God in menselijke gestalte, die ons verheft tot grote hoogte.